

การสื่อสารในสถานศึกษายุคดิจิทัล The Communication in Schools in Digital Age

จกนวัฒน์ ปะโคทัง | Jinnawatara Pakotang¹

ภูมิไพรัตน์ อนุพันธ์ | Pumpairat Anupan²

¹รองศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Associate Professor Dr., Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

²สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน
Mae Hong Son Secondary Educational Service Area Office
Corresponding author E-mail: jinawatara@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอการสื่อสารในสถานศึกษายุคดิจิทัล ประกอบด้วยประเด็นหลักคือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในสถานศึกษา การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยดิจิทัล และการนำทฤษฎีพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ. การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัลของ สถานศึกษาเป็นช่องทางของการสื่อสารการจัดการศึกษาที่สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการ จัดการเรียนการสอนได้ตามแนวทาง Van Meter Community School และแนวทางการสื่อสาร สถานศึกษาในหลายรูปแบบที่สามารถช่วยให้การสื่อสารข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา. การสื่อสารระหว่างผู้เรียน ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. ผู้นำทางการศึกษา ต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาที่ห่างไกลเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐาน. นอกจากนี้ เทคโนโลยีดิจิทัลยังสามารถ ลดภาระของครูและใช้เป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ได้ด้วย

คำสำคัญ: การสื่อสาร; สถานศึกษา; ดิจิทัล

ABSTRACT

This article presents communication in schools in the digital age. Its main focus is the use of social media in schools, the digital improvement and development of education quality, and the implementation of the theory of digital quality improvement. Communication and public relations through digital media of educational institutions is a channel of educational management communication that can be used to develop teaching and learning in accordance with the Van Meter Community School guidelines, and the various forms of institutional communication that promote communication of educational information. Digital communication between learners, parents, and educational personnel should be used to improve the quality of education. Educational leaders must have leadership in the administration of digital schools and use digital technology to develop educational management in remote schools according to international standards. In addition, digital technology can reduce the burden of teachers and be used as a medium of learning management.

Keywords: Communication; School; Digital Age

บทนำ

การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง เข้าใจในระเบียบ เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติตาม ใ้รู้และเข้าใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติ เป็นการรายงานให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองและประชาชน ให้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาเป็นการสร้างชื่อเสียงเกียรติคุณ ความเชื่อถือ ความเลื่อมใส ความนิยมและความศรัทธาต่อสถานศึกษาให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนทั่วไป ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ให้ประชาชน

เกิดความรู้สึกรู้สึกในการเป็นเจ้าของ เป็นหน้าที่ในฐานะประชาชนในท้องถิ่นที่จะต้องให้ความร่วมมือ ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เชิญชวนส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าร่วมในการช่วยเหลือเกื้อหนุนสถานศึกษาในเรื่องการศึกษา ทั้งด้านกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ ส่งเสริมให้ครูกับนักเรียน และผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันเพื่อช่วยแก้ปัญหาของเด็ก ครู สถานศึกษาและบ้าน เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินนโยบายเปิดบ้านวิชาการ เป็นศูนย์กลางการบริการประชาคมด้านการศึกษา วัฒนธรรมและบริการ เพื่อให้สถานศึกษาได้มีโอกาสสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง และช่วยแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่มีอยู่ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองหรือชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นทั่วไปอย่างไม่จำกัด โดยถือว่าสถานศึกษาเป็นของชุมชน เพื่อชุมชน บริหารโดยผู้ที่อยู่ในชุมชนนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน งานสื่อสารและประชาสัมพันธ์สถานศึกษาจึงเป็นงานที่กว้างขวางและเหมาะสมที่จะนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสาร

การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

โลกในยุคดิจิทัล (Digital) ไม่ว่าจะวงการใดก็ตามมักจะมีคำว่าสื่อสารและประชาสัมพันธ์เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอไม่ว่าจะเป็นวงการเศรษฐกิจ สังคม หรือแม้กระทั่งในวงการการสื่อสาร ก็นำดิจิทัลเข้ามาใช้อย่างแพร่หลาย การสื่อสาร เมื่อโลกเข้าสู่ยุคดิจิทัลแล้ววงการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ก็ได้นำดิจิทัลเข้ามาใช้ประโยชน์ จะเห็นชัดในวงการสื่อสารเพื่อการตลาดด้วยการสื่อสารผ่านทางสังคมออนไลน์ ทั้งกลุ่มปิดและกลุ่มเปิด ผู้รับบริการสามารถรับข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ได้อย่างรวดเร็ว จะไปเรียนที่ไหน มีระดับใดบ้าง หรือเข้าเรียนโดยวิธีใดบ้าง มีคุณสมบัติพิเศษอย่างไร ไม่ต้องเดินทางไปถึงสถานศึกษาเพียงนั่งกดปุ่มอยู่ที่บ้านก็สามารถตัดสินใจเข้าเรียนได้ทันที ในภาครัฐก็มีความพยายามนำดิจิทัลมาใช้ในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ จะเห็นการสื่อสารผ่านสื่อใหม่ของแต่ละหน่วยงานมากยิ่งขึ้น มีการส่งข้อมูลข่าวสารถึงผู้รับได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง แต่ผลกระทบเชิงลบที่ตามมา คือ การส่งต่อข่าวสารที่ไม่มีกรกลั่นกรอง หรือตรวจเช็ค ก็จะทำให้เกิดข้อมูลข่าวสารที่เป็นขยะมีจำนวนในเครือข่ายของเรา ดังนั้น เพื่อช่วยกันตัดปัญหาข้อมูลขยะล้นโลก (ไอที) ผู้ส่งและผู้บริโภค ต้องร่วมมือกันอย่างเข้มงวดและจริงจัง หน่วยงานเจ้าของข้อมูลต้องสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการเปิดช่องทางการสื่อสารที่เป็นทางการด้วยการสร้างสัญลักษณ์ให้รู้ว่าถ้าข้อมูลที่ไปจากผู้นี้ หวังนี้ หรือช่องทางนี้ เท่านั้นจึงจะเชื่อถือได้ และเมื่อมีข่าวที่บิดเบือนต้องรีบเข้ามาแก้ไขและชี้แจงข้อมูลที่ถูกต้องเข้าไปแทนที่ทันที สร้างเครือข่ายการขยายผลที่มีคุณภาพเพื่อรับและส่งข้อมูลแบบสื่อสาร 2 ทาง อย่างทันทั่วถึง ในส่วนของผู้รับบริการทันทีที่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่คลุมเครือ หรือสร้างความไม่แน่ใจให้เกิดขึ้นในจิตใจว่า “จริงหรือไม่” อันดับแรกหยุดคิดพิจารณาก่อนว่าข้อมูลนั้นมีความถูกต้อง เชื่อถือได้หรือไม่ หากไม่แน่ใจ และยังไม่สามารถตรวจสอบได้ ต้องไม่ส่งต่อไม่ว่าจะส่งให้คนในครอบครัวหรือเพื่อนสนิทเพียงไม่กี่คนก็ตาม ทำทุกครั้งจนเป็นนิสัยก็จะช่วยหยุดการแพร่กระจายของข้อมูลขยะได้อย่างแน่นอนไม่ว่าจะวงการไหน ๆ คงไม่มีใครปฏิเสธดิจิทัล เพราะการนำมาใช้ทำให้วงการนั้น ๆ ได้รับประโยชน์มากกว่าโทษในแง่ของความทันสมัย ความสะดวกสบายอีกมากมาย แต่เป็นการบริโภคทุกสิ่งทุกอย่างต้องให้อยู่ในความเหมาะสม ไม่เกินขอบเขต ก็เชื่อว่าผู้บริโภคคงจะได้รับประโยชน์มากกว่าโทษเช่นเดียวกัน (ทัศนีย์ ผลชานิกโก 2560)

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในสถานศึกษา

ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม (Social Tool) เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกัน เครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้งานทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วม

ร่วม (Collaborative) อย่างสร้างสรรค์ ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเอง (User-Generated Content: UGC) ในรูปของ ข้อมูล ภาพ และเสียง (Mindmeister, 2017)

อุปกรณ์เครื่องมือทางสื่อสารคอมพิวเตอร์

คอมพิวเตอร์ (Computer) คือ เครื่องคำนวณอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถทำงานคำนวณผลและเปรียบเทียบค่าตามชุดคำสั่งด้วยความเร็วสูงอย่างต่อเนื่องและอัตโนมัติ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้คำจำกัดความของคอมพิวเตอร์ไว้ค่อนข้างกะทัดรัดว่า “เครื่องอิเล็กทรอนิกส์แบบอัตโนมัติ” ทำหน้าที่เหมือนสมองกล ใช้สำหรับแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งที่ง่ายและซับซ้อน โดยวิธีทางคณิตศาสตร์หรืออาจกล่าวได้ว่า เครื่องคอมพิวเตอร์ หมายถึง เครื่องมือที่ช่วยในการคำนวณและการประมวลผลข้อมูล

สมาร์ทโฟน (Smart Phone) คือ โทรศัพท์มือถือที่นอกเหนือจากใช้โทรออก-รับสายแล้วยังมี แอปพลิเคชัน (Application) ให้ใช้งานมากมาย สามารถรองรับการใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่าน 4G Wi-Fi และสามารถใช้งานโซเชียลเน็ตเวิร์คและแอปพลิเคชันสนทนาชั้นนำ เช่น Line YouTube Facebook Twitter เป็นต้น โดยที่ผู้ใช้สามารถปรับแต่งลูกเล่นการใช้งานสมาร์ทโฟนให้ตรงกับความต้องการได้มากกว่ามือถือธรรมดา ผู้ผลิตสมาร์ทโฟนรุ่นใหม่ ๆ นิยมผลิตสมาร์ทโฟนที่มีหน้าจอสัมผัส ใ้ส่ก่อย่างรูปที่มีความละเอียดสูง ออกแบบดีไซน์ให้สวยงามทันสมัย มีแอปพลิเคชันและลูกเล่นที่น่าสนใจ

แท็บเล็ต (Tablet) คือ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่มีหน้าจอสัมผัสขนาดใหญ่ มีขนาดหน้าจอตั้งแต่ 7 นิ้วขึ้นไปพกพาได้สะดวก สามารถใช้งานหน้าจอผ่านการสัมผัสผ่านปลายนิ้วได้โดยตรงมีแอปพลิเคชันมากมายให้เลือกใช้ ไม่ว่าจะรับ-ส่ง อีเมล, เล่นอินเทอร์เน็ต, ดูหนัง, ฟังเพลง, เล่นเกม หรือแม้กระทั่งใช้ทำงานเอกสารออฟฟิศ ข้อดีของแท็บเล็ต คือ มีหน้าจอที่กว้าง ทำให้มีพื้นที่การใช้งานเยอะ มีน้ำหนักเบา พกพาได้สะดวกกว่าโน้ตบุ๊กหรือคอมพิวเตอร์ สามารถจดบันทึกหรือใช้เป็นอุปกรณ์เพื่อการศึกษาได้เป็นอย่างดี

อุปกรณ์เครือข่าย

มีอุปกรณ์เครือข่ายมีหลายประเภท ประกอบด้วย (Burniske, 2007)

เซิร์ฟเวอร์ (Server) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เครื่องแม่ข่าย เป็นเครื่องคอมพิวเตอร์หลักในเครือข่าย ที่ทำหน้าที่จัดเก็บและให้บริการไฟล์ข้อมูลและทรัพยากรอื่น ๆ กับคอมพิวเตอร์เครื่องอื่น ๆ ในเครือข่าย โดยปกติคอมพิวเตอร์ที่นำมาใช้เป็นเซิร์ฟเวอร์มักจะเป็นเครื่องที่มีสมรรถนะสูง และมีฮาร์ดดิสก์ความจำสูงกว่าคอมพิวเตอร์เครื่องอื่น ๆ ในเครือข่าย

ไคลเอนต์ (Client) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เครื่องลูกข่าย เป็นคอมพิวเตอร์ในเครือข่ายที่ร้องขอ บริการและเข้าถึงไฟล์ข้อมูลที่จัดเก็บในเซิร์ฟเวอร์หรือพุดง่าย ๆ ก็คือ ไคลเอนต์ เป็นคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้แต่ละคนในระบบเครือข่าย

ฮับ (HUB) หรือรีพีตเตอร์ (Repeater) คือ อุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่อกลุ่มคอมพิวเตอร์ ฮับ มีหน้าที่รับส่ง เฟรมข้อมูลทุกเฟรมที่ได้รับจากพอร์ตใดพอร์ตหนึ่งไปยังพอร์ตที่เหลือ คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อเข้ากับฮับจะแชร์ แบนด์วิดท์ (Bandwidth) หรืออัตราข้อมูลของเครือข่าย เพราะฉะนั้นถ้ามีคอมพิวเตอร์เชื่อมต่อมากจะทำให้ อัตราการส่งข้อมูลลดลง

เน็ตเวิร์คสวิตช์ (Network Switch) คือ อุปกรณ์เครือข่ายที่ทำหน้าที่ในเลเยอร์ที่ 2 และทำหน้าที่ส่ง ข้อมูลที่ได้รับมาจากพอร์ตหนึ่งไปยังพอร์ตเฉพาะที่เป็นปลายทางเท่านั้น และทำให้คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับพอร์ต ที่เหลือส่งข้อมูลถึงกันในเวลาเดียวกัน ดังนั้น อัตราการรับส่งข้อมูลหรือแบนด์วิดท์จึงไม่ขึ้นอยู่กับคอมพิวเตอร์ ปัจจุบันนิยมเชื่อมต่อแบบนี้มากกว่าฮับเพราะลดปัญหาการชนกันของข้อมูล

เราเตอร์ (Router) เป็นอุปกรณ์ที่ทำหน้าที่ในเลเยอร์ที่ 3 เราเตอร์จะอ่านที่อยู่ (Address) ของสถานี ปลายทางที่ส่วนหัว (Header) ข้อแพ็กเก็ตข้อมูล เพื่อที่จะกำหนดและส่งแพ็กเก็ตต่อไป เราเตอร์จะมีตัวจัดเส้นทาง ในแพ็กเก็ต เรียกว่าเราตติ้งเทเบิล (Routing Table) หรือตารางจัดเส้นทางนอกจากนี้ยังส่งข้อมูลไปยังเครือข่ายที่ให้โพธิ

คอล (Protocol) ต่างกันได้ เช่น ไอพี IP (Internet Protocol) ไอพีเอ็ก IPX (Internet Package Exchange) และ แอปเปิลทอล์ค (AppleTalk) นอกจากนี้ยังเชื่อมต่อกับเครือข่ายอื่นได้ เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

บริดจ์ (Bridge) เป็นอุปกรณ์ที่มักจะใช้ในการเชื่อมต่อวงแลน (LAN Segments) เข้าด้วยกัน ทำให้สามารถขยายขอบเขตของแลน (LAN) ออกไปได้เรื่อย ๆ โดยที่ประสิทธิภาพของระบบไม่ลดลงมากนัก เนื่องจากการติดต่อของเครื่องที่อยู่ในเซกเมนต์ (Segment) เดียวกันจะไม่ถูกส่งผ่านไประบบการจราจรของเซกเมนต์อื่น และเนื่องจากบริดจ์เป็นอุปกรณ์ที่ทำงานอยู่ในระดับ Data Link Layer จึงทำให้สามารถใช้ในการเชื่อมต่อเครือข่ายที่แตกต่างกันในระดับ Physical และ Data Link ได้ เช่น ระหว่าง Ethernet กับ Token Ring เป็นต้น บริดจ์ มักจะถูกใช้ในการเชื่อมต่อเครือข่ายย่อย ๆ ในองค์กรเข้าด้วยกันเป็นเครือข่ายใหญ่ เพียงเครือข่ายเดียวเพื่อให้เครือข่ายย่อย ๆ เหล่านั้นสามารถติดต่อกับเครือข่ายย่อยอื่น ๆ ได้

เกตเวย์ (Gateway) เป็นอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ที่เชื่อมต่อเครือข่ายต่างประเภทเข้าด้วยกัน เช่น การใช้เกตเวย์ในการเชื่อมต่อเครือข่ายที่เป็นคอมพิวเตอร์ประเภทพีซี (PC) กับคอมพิวเตอร์ประเภทแมคอินทอช (MAC) เป็นต้น

ประโยชน์และข้อจำกัดของสังคมออนไลน์

แม้ลักษณะของเครือข่ายสังคมออนไลน์ จะเป็นสื่อให้ข้อมูลข่าวสารสามารถกระจายออกไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวางมีคุณประโยชน์มากมายในด้านการติดต่อสื่อสาร แต่ก็เปรียบเสมือนดาบสองคมหากผู้ใช้ขาดคุณธรรมจริยธรรม สามัญสำนึก การรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และความระมัดระวังในการใช้แล้ว สังคมออนไลน์เหล่านี้ก็จะกลายเป็น “สังคมอันตราย” ที่จะเป็นด้านมืดของสังคม

ประโยชน์ของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networks) มีหลายประการดังนี้

1. สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ในสิ่งที่สนใจร่วมกันได้
2. เป็นคลังข้อมูลความรู้ขนาดย่อมเพราะเราสามารถเสนอและแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ หรือตั้งคำถามในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลอื่นที่สนใจหรือมีคำตอบได้ช่วยกันตอบ
3. ประหยัดค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารกับคนอื่น สะดวกและรวดเร็ว
4. เป็นสื่อในการนำเสนอผลงานของตัวเอง เช่น งานเขียน รูปภาพ วิดีโอต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อื่นได้เข้ามารับชมและแสดงความคิดเห็น
5. ใช้เป็นสื่อในการโฆษณา สื่อสาร หรือบริการลูกค้าสำหรับบริษัทและองค์กรต่าง ๆ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้ลูกค้า
6. ช่วยสร้างผลงานและรายได้ให้แก่ผู้ใช้งาน เกิดการจ้างงานแบบใหม่ ๆ ขึ้น
7. คลายเครียดได้สำหรับผู้ที่ใช้ที่ต้องการหาเพื่อนคุยเล่นสนุก ๆ
8. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีจากเพื่อนสู่เพื่อนได้

ข้อจำกัดของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networks) เครือข่ายสังคมออนไลน์มีประโยชน์หลายด้าน แต่มีข้อจำกัดในการนำมาใช้งานดังนี้

1. เว็บไซต์ให้บริการบางแห่งอาจจะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวมากเกินไป หากผู้ใช้ บริการไม่ระมัดระวังในการกรอกข้อมูล อาจถูกผู้ไม่หวังดีนำมาใช้ในทางเสียหาย หรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้
2. Social Network เป็นสังคมออนไลน์ที่กว้าง หากผู้ใช้รู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือขาดวิจารณญาณ อาจโดนหลอกลวงผ่านอินเทอร์เน็ต หรือการนัดเจอกันเพื่อจุดประสงค์ร้าย ตามที่เป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์
3. เป็นช่องทางในการถูกละเมิดลิขสิทธิ์ ขโมยผลงานหรือถูกแอบอ้าง เพราะ Social Network Service เป็นสื่อในการเผยแพร่ผลงาน รูปภาพต่าง ๆ ของเราให้บุคคลอื่นได้ดูและแสดงความคิดเห็น

4. ข้อมูลที่ต้องกรอกเพื่อสมัครสมาชิกและแสดงบนเว็บไซต์ในรูปแบบ Social Network ยากต่อการตรวจสอบว่าจริงหรือไม่ ดังนั้นอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับเว็บไซต์ที่กำหนดอายุการสมัครสมาชิก หรือการถูกลอกโดยบุคคลที่ไม่มีตัวตนได้
5. ผู้ใช้ที่เล่น Social Network และอยู่กับหน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นเวลานานอาจเสียสายตาได้หรือบางคนอาจตาบอดได้
6. ถ้าผู้ใช้หมกมุ่นอยู่กับ Social Network มากเกินไปอาจทำให้เสียการเรียน หรือผลการเรียนตกต่ำลงได้
7. จะทำให้เสียเวลาถ้าผู้ใช้ใช้อย่างไร้ประโยชน์

การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยดิจิทัล

ลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาในชนบทด้วยดิจิทัล “การสร้างความเท่าเทียมและทั่วถึงในด้านการศึกษา” ทำให้เด็กในเขตชนบทพื้นที่ห่างไกลได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับเดียวกันกับเด็กที่อยู่ในเขตเมืองด้วยข้อจำกัดด้านต้นทุนต่อหัวและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นเป็นอุปสรรคมาอย่างยาวนาน การมาถึงของบรอดแบนด์และเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ เป็นความหวังที่จะทำให้ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาของประเทศไทยถูกขจัดออกไปได้ แต่อย่างไรก็ตาม จากกรณีศึกษาในหลายประเทศพบว่า การสร้างระบบการศึกษาในพื้นที่ชนบทห่างไกลด้วยการสร้างการเชื่อมโยงบรอดแบนด์ความเร็วสูงไปยังสถานศึกษาทุกสถานศึกษา และการแจกอุปกรณ์สื่อสารและคอมพิวเตอร์ให้นักเรียนในสถานศึกษาชนบทเพื่อหวังว่าคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชนบทห่างไกลจะดีขึ้นโดยทันตาเห็น นั้น เป็นเรื่องที่ห่างจากความเป็นจริงอย่างมาก (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ 2560)

หัวใจของการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับนักเรียนในเมืองและในพื้นที่ชนบทห่างไกล นั้น ไม่ใช่เพียงแค่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเท่านั้น แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือ “การที่นักเรียนได้มีโอกาสเรียนกับครูผู้สอนที่มีคุณภาพสูงอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และเมื่อได้รับการสอนจากครูที่มีคุณภาพแล้ว ก็จะช่วยให้นักเรียนเหล่านี้สามารถก้าวผ่านอุปสรรคทั้งทางการเรียนและปัญหาสังคมได้”

ยุทธศาสตร์การสร้างระบบการศึกษาด้วยเทคโนโลยีนั้น ไม่ใช่เรื่องการสร้าง บรอดแบนด์ ให้ไปถึงสถานศึกษาหรือการแจกไอแพดและแล็ปท็อปแต่เพียงเท่านั้น แต่แท้จริง คือ การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวในการเพิ่มจำนวนนักเรียนในพื้นที่ชนบทห่างไกลให้เข้าถึงการเรียนการสอนจากครูผู้ที่มีคุณภาพได้อย่างสม่ำเสมอภายใต้งบประมาณต้นทุนที่มีอยู่อย่างจำกัด เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนในเขตเมืองที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงกับนักเรียนในเขตชนบทห่างไกลที่มีความหนาแน่นของประชากรต่ำ จึงทำให้พบว่า ต้นทุนต่อหัวนั้นมีความแตกต่างกันมาก เพราะห้องเรียนในเขตชนบทจะมีต้นทุนสูงและมีโอกาสน้อยมากที่จะสร้างความสม่ำเสมอในการเรียนการสอนได้

การสร้างคุณภาพการศึกษาสำหรับพื้นที่ชนบทห่างไกล จะต้องอาศัยเทคโนโลยีสองอย่างร่วมกัน คือ เทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology) และทรัพยากรการเรียนรู้แบบดิจิทัล (Digital Learning Resource) ซึ่งการสร้างห้องเรียนในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกลจะมีความแตกต่างจากห้องเรียนในพื้นที่เขตเมือง แต่อย่างไรก็ตามผลลัพธ์จะต้องออกมาได้คุณภาพเท่าเทียมกัน โดยหลักการคือ ไม่ใช่การนำเทคโนโลยีมาสร้างห้องเรียนในพื้นที่ชนบทให้คล้ายกับห้องเรียนในพื้นที่เขตเมือง แต่เทคโนโลยีจะต้องทำให้ห้องเรียนในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกลสามารถอุดช่องว่างเรื่องคุณภาพครูในสาขาที่ขาดแคลนให้ได้ โดยการอาศัยทรัพยากรสื่อการเรียนการสอนดิจิทัลเข้ามาสนับสนุนอุดช่องว่างนั้น ด้วยการพัฒนาให้ครูผู้ที่อยู่ในพื้นที่ชนบทมีศักยภาพในการสอนมากขึ้น และขยายขอบเขตจำนวนนักเรียนในการเข้าถึงการสอนของครูผู้สอนที่มีคุณภาพที่อยู่นอกพื้นที่ให้ได้นั่นเอง

ความเข้าใจในการยอมรับห้องเรียนดิจิทัล จะเป็นสิ่งแรกๆ ที่ผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาควรจะต้องทำเพื่อให้เกิดการยอมรับว่า ไม่ใช่เพียงแค่ให้นำคอมพิวเตอร์มาวางไว้หลังห้อง หรือสร้างห้องคอมพิวเตอร์แล้วให้นับการเรียนคอมพิวเตอร์เป็นหน่วยกิตเพิ่มเติมเพียงเท่านั้น แต่จะต้องปรับเปลี่ยนระบบห้องเรียนแบบเดิมมาสู่

รูปแบบห้องเรียนดิจิทัลสำหรับพื้นที่ชนบทที่ห่างไกล ซึ่งมีด้วยกัน 4 แนวทาง ได้แก่ (วนิษา แก้วสุข 2558)

1. ห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Learning) เป็นการเปิดช่องในเรื่องการหา ครูผู้สอนที่มีคุณภาพมาสอนนักเรียนแบบสื่อสารสองทาง รูปแบบนี้ไม่ใช่การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อถ่ายทอดการเรียนการสอนจากห้องเรียนปกติในเขตเมืองไปสู่สถานศึกษาในชนบทที่ห่างไกล เพราะจะทำให้จำนวนสัดส่วนระหว่างนักเรียนกับครูขยายมากขึ้น แต่เป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อทำให้ครูสามารถสอนนักเรียนได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องสถานที่ และไม่เป็นการเพิ่มภาระให้ครูคุณภาพในเขตเมืองที่มีภารกิจสอนอยู่เต็มชั่วโมงต่อสัปดาห์แล้ว จะต้องเพิ่มชั่วโมงสอนออนไลน์เข้ามาอีก ด้วย Virtual Learning ทำให้ข้อจำกัดเรื่องสถานที่หายไป ดังนั้นนักเรียนจะได้เรียนกับครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในวิชานั้น ๆ ประเด็นที่สำคัญในเรื่อง Virtual Learning คือ การยอมรับว่าชั่วโมงการเรียนการสอนนี้ สามารถนับเป็นหน่วยกิตในการจบการศึกษาได้ นิยาม “ครูผู้สอน” จึงไม่จำกัดอยู่เฉพาะบุคคลที่ได้รับใบประกอบวิชาชีพครูเท่านั้น เพราะการจะได้ “ครูผู้สอน” ตามนิยามเดิมนั้น ห้องเรียนที่อยู่ใน พื้นที่ชนบทห่างไกลก็จะมีโอกาสน้อยที่จะได้ครูผู้สอนที่มีคุณภาพระดับต้น ๆ เข้ามาได้ นอกจากนี้เครือข่ายบรรดแบบด์จะต้องได้คุณภาพ สำหรับการเรียนการสอนแบบ Intagective Video ด้วย

2. การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นการปรับปรุงแบบห้องเรียนอีกแนวทางหนึ่ง เพื่อลดภาระชั่วโมงการเข้าสอนของครูต่อสัปดาห์ลง เพื่อให้ครูได้มีเวลาการพัฒนาวางแผนการสอนมากขึ้นหรือมีเวลาที่จะทำการสอนผ่าน Virtual Learning ให้สถานศึกษาห่างไกลในชนบท โดยทั้งนี้ครูผู้สอนจะต้องมีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนของตนเองให้เวลาส่วนหนึ่งเป็นเหมือนปกติที่ครูผู้สอนเข้าไปสอนในห้องเรียน แต่ในอีกส่วนหนึ่งจากการเรียนปกติ ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากทรัพยากรการศึกษาแบบดิจิทัล (Digital Learning Resource) โดยการควบคุมดูแลจากครูผู้ช่วยสอนได้ โดยการนับหน่วยกิตเวลาเรียนยังคงเหมือนเดิม

3. การสร้างความเท่าเทียมและทั่วถึงในด้านการศึกษา (Virtual Professional Support and Development) ในส่วนนี้เป็นการนำเทคโนโลยี มาช่วยพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกล โดยการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของครูผู้สอนจากที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศที่เชื่อมโยงด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจะทำให้ครูผู้สอนที่ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาเดินทางไปฝึกอบรมด้วยความยากลำบากและเสียเวลาเข้าเมือง และเป็นการเพิ่มความต่อเนื่องในการสอนให้แก่สถานศึกษาชนบทที่ห่างไกล ดังนั้นระบบนี้จะทำให้ครูไม่จำเป็นต้องขาดการสอนมากจนเกินไป

4. เทคโนโลยีการป้อนข้อมูล การวิเคราะห์ และการกู้คืนระบบ (Technology-Based Data Input, Analysis, and Retrieval System) ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาชนบทที่ห่างไกลจะต้องสวมหมวกหลายใบ ด้วยภาระที่ท่วมท้นอาจทำให้งานในการติดตาม วิเคราะห์ และปรับปรุงนักเรียนในสถานศึกษาทำได้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร การใช้เทคโนโลยีสร้างระบบที่ช่วยในการติดตาม วิเคราะห์ และปรับปรุงนักเรียนเป็นรายบุคคลจะสามารถช่วยงานด้านการบริหารได้เป็นอย่างดี

ปัญหาสถานศึกษาชนบทที่ห่างไกลได้รับงบประมาณที่จำกัดสำหรับห้องปฏิบัติการในวิชาที่ต้องมีภาคปฏิบัติ มีการใช้เครื่องมือที่มีราคาสูง รวมทั้งขาดครูผู้เชี่ยวชาญ ทำให้เด็กในห้องเรียนชนบทส่วนใหญ่ขาดทักษะในการเรียนที่ต้องมีการฝึกปฏิบัติ เรื่องนี้หากการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเปลี่ยนบทบาทของ “รถโรงเรียน (School Bus)” จากเดิมที่พานักเรียนมาสู่ห้องเรียนนั้นก็จะปฏิรูปเป็นการนำห้องเรียน (ห้องปฏิบัติการ) ไปสู่นักเรียน โดย “รถโรงเรียนดิจิทัล” จะนำห้องปฏิบัติการพร้อมเครื่องมือและครูผู้ช่วยสอนเดินทางไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ ตามตารางเวลาที่กำหนด โดยนักเรียนจะได้เรียนออนไลน์โดยตรงผ่านระบบ 4G หรือระบบบรอดแบนด์เคลื่อนที่ส่งตรงมาจากครูผู้เชี่ยวชาญในเมืองได้ พร้อมทั้งได้ใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพเท่าเทียมกับห้องเรียนในเขตเมืองได้อีกด้วย

สรุปการเรียนการสอนในสถานศึกษาชนบทที่ห่างไกลไม่ใช่เรื่องแค่ “ทำ” ให้มีเทคโนโลยีดิจิทัลเท่านั้น แต่เป็นเรื่องการ “ใช้” เทคโนโลยีเพื่อให้นักเรียนในสถานศึกษาในพื้นที่ชนบทห่างไกล ได้เข้าถึงการเรียนการสอนด้วยคุณภาพระดับเดียวกันกับนักเรียนในเขตเมือง เพื่อความเท่าเทียมกันในสังคม ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดห้องเรียนดิจิทัล

จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ

การสื่อสารในยุคดิจิทัลเป็นอีกช่องทางสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ในยุคนี้ เพราะสามารถส่งข้อความ ความรู้ และการส่งข่าวสารสั้นคนได้ในเวลาอันสั้น จะเห็นได้ว่าข้อมูลที่นำเสนอจะสามารถให้ผู้คนที่เป็นเครือข่ายทางสังคมเห็นชอบไม่เห็นชอบได้ในเวลาเพียงชั่วข้ามคืน ดังนั้น การใช้เครือข่ายดิจิทัลทางสังคมจึงเป็นที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบัน แต่ก็มีข้อควรพึงระวัง เพราะความเร็วในช่องทางการสื่อสารอาจให้ความหมายไม่ตรงกันและผิดพลาดได้ง่าย รวมทั้งการแชร์หรือเผยแพร่ต่อได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด ทำให้การรับรู้อาจจะไม่ตรงกันได้ แต่ก็มีข้อดีอยู่อย่างมาก ทั้งการจัดเก็บ การพัฒนาองค์ความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการอ้างอิงได้อย่างทั่วถึง

การสื่อสารในยุคดิจิทัลจึงเป็นการเผยแพร่ พัฒนาที่ไม่มีขอบเขตจำกัด สามารถสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและครั้งละมาก ๆ จึงทำให้ข้อมูลเข้าถึงผู้ที่ต้องการรับรู้ได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

บทสรุป

การสื่อสารและประชาสัมพันธ์เรื่องราวโดยผ่านสื่อดิจิทัลของสถานศึกษา เป็นช่องทางในการสื่อสารการจัดการศึกษาที่มีความสมบูรณ์แบบ สถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้ ตามแนวทางของสถานศึกษา Van Meter Community School และแนวทางการสื่อสาร สถานศึกษาในหลายรูปแบบที่สามารถช่วยให้การสื่อสารข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา การสื่อสารระหว่างผู้เรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยผู้นำทางการศึกษาต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัด การศึกษาในสถานศึกษาที่ห่างไกล เพื่อให้มีมาตรฐานในการจัดการศึกษาที่ทัดเทียมมาตรฐาน และสามารถใช้เทคโนโลยีลดภาระการใช้ครูและการใช้สื่อการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

ทัศนีย์ ผลชานิกโก. (2554). *การวางแผนประชาสัมพันธ์*. (ออนไลน์) (21 มิถุนายน 2560) สืบค้นจาก

http://www.prd.go.th/ewt_dl_link.php?nid=47681.

วนิษา แก้วสุข. (2558). *การศึกษารับรู้สารสนเทศออนไลน์กับการบริโภค กรณีศึกษามูลนิธิเพื่อสุนัข*

ยากไร้ปี 2557. การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2560). *เครือข่ายสังคม*. (ออนไลน์) (23กรกฎาคม 2560). สืบค้นจาก

<http://vcharkarn.com/varticle/40698/>.

Burniske, R.W. (2017). *Litagecy in the Digital Age*. 2nd ed. Thousand Oak, CA: Corwin Pr.

Mindmeister. (2017). *Mind Map Editor Online*. (online) (May 2017) Available From:

<https://www.mindmeister.com/it/content/features>.